

COMELLAS, Pere (2023).
Portuguès per a catalanoparlants.
Argentina: Voliana Edicions. 261 p.

El món lusòfon (vegeu Antero *et al.*, 2016), des de la immensitat enlluernadora del Brasil fins al modest i discret Portugal, passant per les desconegudes excolònies (Angola, Moçambic, Guinea-Bissau, Cap Verd, São Tomé i Príncepe i Timor Oriental) i per Galícia, massa amenaçada de dissolució i substitució, és encara força desconegut malgrat els paral·lelismes amb la nostra llengua i cultura. Comellas, amb una llarga experiència com a docent i com a traductor del portuguès, és la persona adient per a obrir les portes d'aquest món multicolor i fascinant als lectors catalanoparlants interessats en el calidoscopi cultural del planeta.

Per a fer-ho, l'autor d'aquest llibre adopta una visió autocentrada en el món de la nostra cultura seguint la línia del volum anterior, *Basc per a catalanoparlants*, de Beatriz Fernández i Anna Pineda (2016). Comellas ens presenta el món lusòfon des de les perspectives col·lectiva, històrica i contemporània dels països de llengua catalana.

L'índex del contingut del llibre —amb els capítols de l'1 al 3 dedicats a la fonètica, la morfosintaxi i el lèxic— sembla tradicional i canònic, però va molt més enllà. Comellas, d'una manera amena i didàctica, va combinant els entrellats lingüístics i culturals de la lusofonia, comparant-los amb els del català, amb informacions de tota mena sobre la cultura (cinema, música i, sobretot, literatura, tant històrica com actual). El volum mostra al lector una bona tria de fragments literaris en portuguès, amb la traducció catalana corresponent, per a exemplificar els fenòmens descrits. Cada capítol conté un apèndix molt útil i suggeridor, en què l'autor aconsella lectures per a ampliar el tema en qüestió. Com escriu Marcos Bagno en el pròleg, el llibre excel·leix perquè hi trobem «un llenguatge que prova de dialogar al màxim amb els seus lectors en una conversa gairebé informal en què va presentant, amb bones estratègies discursives, el que el portuguès pot tenir d'interessant per als catalanoparlants» (p. 19).

La perspectiva del llibre és clarament sociolingüística. Quan Comellas ens aclareix algunes qüestions del portuguès que són un entrebanc per a nosaltres (més de les que habitualment ens pensem) ho fa tenint sempre en compte la variació lingüística: les diferències entre el registre col·loquial i la llengua culta, les característiques diferents entre territoris (sobretot, entre el Brasil i Portugal) o l'entrellat de les relacions tortuoses entre gallec i portuguès. Així mateix, els títols dels capítols són prou indicatius: el quart es titula «Però el portuguès és gallec o no ho és?»; el cinquè, «El portuguès a aquesta banda de l'Atlàntic i a l'altra», i el darrer i sisè, «El portuguès arreu del món (i les seves víctimes)», en què Comellas té en compte els criolls i les llengües

amençades per la llarga història colonialista dels portuguesos (del 1415 al 1999). Finalment, cal afegir que els termes lingüístics hi són explicats diàfanament amb molta mà esquerra (per exemple, els fenòmens d'interposició o de mesoclisi), sovint, amb quadres aclaridors i, gairebé sempre, mitjançant trets de la nostra llengua i cultura que es comparen amb el portuguès i amb d'altres llengües i cultures romàniques.

El viatge al qual ens anima Comellas és apassionant. Fer-lo ens permetrà copsar les meravelles de la diversitat. A més, els catalanoparlants ja disposem d'un equipatge preparat per a emprendre amb èxit aquest periple. Així, en la conclusió, Comellas ens convida a fer-lo amb les paraules següents: «Sense voler i sense saber-ho, els catalanoparlants sabem, de fàbrica, un munt de portuguès. El podem llegir amb una mica d'estudi i ben poc esforç, i ens hi podem entendre per poc que el practiquem: invertir temps en aquesta llengua és molt rendible! Val la pena llançar-s'hi. Tant de bo aquest llibre contribueixi a animar algú a fer-ho. Al darrere d'aquesta llengua ens hi esperen un munt de cultures, moltes hores d'alegria literària i uns pobles que, amb els seus claroscurs com a tot arreu, ens ajudaran a comprendre millor el món on hem viscut i on vivim, què som i què podem ser» (p. 261).

Emili BOIX-FUSTER
Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

- ANTERO, Luís Antero [et al.] (2016). *Novo atlas da língua portuguesa / New atlas of the Portuguese language*. Lisboa: Imprensa Nacional - Casa da Moeda.
- FERNÁNDEZ, Beatriz; PINEDA, Anna (2016). *Basc per a catalanoparlants (o de com dues llengües tan diferents s'assemblen tant)*. Argentona: Voliana.